

Lasten ja nuorten väliseen kiusaamiseen puuttuminen harrastuksissa

Ohjeita ohjaustehtävissä toimiville

1. Puutu

Jos todistat lasten tai nuorten välistä konfliktia tai kiusaamistilannetta...

- Puutu välittömästi. Kerro, ettei harrastuksessa hyväksytä kiusaamista.
- Erota lapset tai nuoret toisistaan, ja varmista, että kaikki ovat kunnossa. Kerro myös muille ohjausvastuussa oleville tilanteesta. Jakakaa vastuu tilanteesta niin, että voit keskittyä joko muuhun ryhmään, tai kiusaamistilanteeseen.
- Pysy rauhallisena. Kerro lapsille tai nuorille, että asia selvitetään ja kaikki saavat kertoa tapahtuneesta yksitellen.
- Kannusta lapsia anteeksipyyntöön vasta sitten, kun olet selvittänyt tilanteen kokonaisuudessaan.

2. Kuuntele ja selvitä

Jos lapsi tai nuori kertoo sinulle kiusaamisesta, tai selvität juuri näkemääsi mahdollista kiusaamistilannetta...

- Usko kiusaamisesta kertovaa, ja ota asia vakavasti. Älä koskaan vähättele lapsen kokemusta kiusaamisesta.
- Pysy rauhallisena. Puhu kaikille mukana olleille lapsille tai nuorille yksityisesti, ja ilman syyttelyä. Pyri selvittämään mahdollisimman tarkasti mitä on tapahtunut. Jos mahdollista, pyydä toista ohjaajaa ottamaan vetovastuuta toiminnasta, jotta voit jutella asianosaisten kanssa rauhassa.
- Kerro kiusaamisesta asianosaisten lasten tai nuorten vanhemmille. Selvitä, onko lapsi tai nuori puhunut asiasta kotona. Kiusaaminen on voinut näkyä myös epäsuorasti, kuten haluttomuutena osallistua harrastuksiin, käydä koulussa, sairasteluna ja pahana olona tai kielteisenä puheena itseä ja muita kohtaan.
- Puhu myös muille ryhmän jäsenille yksitellen saadaksesi selville, ovatko he todistaneet kiusaamista.

- e. Mikäli mahdollista, keskustele kiusaamistilanteesta työyhteisösi kanssa. Kiusaamistilanteen seurannan kannalta on oleellista, että kaikki vastuussa olevat aikuiset tietävät tapahtuneesta, ja pystyvät jatkossa myös puuttumaan tilanteisiin.
- f. Kirjaa ylös mitä on keskusteltu asianosaisten kanssa ja mihin toimenpiteisiin on päädytty. Hyödynnä oman toiminnan kirjaamiskäytänteitä.

3. Tue muutosta

Kun olet selvittänyt mitä on tapahtunut, voit puuttua kiusaamiseen ja pyrkiä lopettamaan sen. Kiitä henkilöitä, jotka toivat kiusaamisen esiin.

a) Tue kiusaamisen kohdetta

- Kuuntele kiusaamisen kohdetta ja vakuuta hänelle, että teet kaikkesi auttaaksesi häntä.
- Kerro kiusaamisen kohteelle, ettei kiusaaminen ole hänen syytään. Kukaan ei ansaitse tulla kiusatuksi.
- Miettikää yhdessä, miten hän voisi toimia, jos kiusaamista tapahtuu uudestaan. Pohtikaa, voisiko hän esimerkiksi käskää kiusaajia lopettamaan, yrittää poistua paikalta, tai kertoa ohjaajille.
- Mieti yhdessä kiusaamisen kohteen ja hänen vanhempiansa/hoitajiensa kanssa, miten kiusaamisen saa loppumaan.
- Kysy lapselta tai nuorelta, mitä voit tehdä, jotta hän tuntisi olonsa turvallisiksi. Huomioi, että muutokset kiusatun lapsen tai nuoren rutiiniin tulisivat olla mahdollisimman pienet.

b) Puhu kiusanneen/kiusanneiden kanssa

- Pysy rauhallisena, äläkä korota ääntäsi.
- Jos kiusaajat ovat ryhmä lapsia tai nuoria, puhuttele heitä erikseen. Keskustele jokaisen vastuusta omaan käytökseen.
- Selitä, miksi kiusaajan käytös on kiusaamista, ja miksi kiusaaminen on vahingollista kiusaamisen kohteelle sekä koko ryhmälle. Muistuta, ettei kiusaaminen ole hyväksyttävää.

- Käytä minämuotoisia viestejä.
 - *"Minä en salli sitä, että ketään kohdellaan tuolla tavalla."*
 - *"Minun mielestäni se, mitä olet sanonut, ei ollut hauskaa. Olen yllättynyt, että sanoit niin. "*
 - *"Ymmärrän, että olet vihainen/turhautunut/väsynyt, mutta ei silti ole ok tönä/haukkua/levittää juoruja."*
 - *"Toimintasi on ristiriidassa yhteisten sääntöjemme kanssa. Muistatko kun puhuimme siitä, että emme (syrji, kiusaa, nimittele, muu) kun olemme yhdessä?"*
 - *"Voisimmeko keskustella kahdestaan siitä mitä tässä tapahtui? Minulle jäi tunne, että miten toimit, oli vastoin yhteisiä sääntöjämme. Haluaisitko kertoa tarkemmin mitä on tapahtunut omasta mielestäsi?"*
- Keskustele kiusanneen kanssa siitä, miksi hän on kiusannut. Yritä ymmärtää syitä kiusaamiseen. Kyse voi olla esimerkiksi ongelmista kotona. Jos tilanne kotona huolestuttaa sinua, voit ottaa yhteyttä oman alueen päivystävään lastensuojelun sosiaalityöntekijään ja kysyä neuvoa.
- Muita syitä kiusaamiseen voi olla halu kuulua porukkaan, kavereiden käytöksen kopioiminen tai paremmuuden tunteminen kohteeseen nähden. Kiusaajalla voi olla myös itsellään taustalla kiusaamiskokemuksia.
- Sovi, miten hän tai he muuttavat käyttäytymistään jatkossa. Ole yhteydessä kiusaajan kotiin, jotta voitte yhdessä huoltajien kanssa tukea muutosta käyttäytymisessä. Huoltajien tiedottaminen heidän lastaan koskevista mahdollisista sanktioista on myös oleellista.
- Älä leimaa lasta tai nuorta kiusaajaksi työyhteisölle tai nuorten yhteisölle. Kaikenlaiset leimat voivat vaikeuttaa nuoren tai lapsen kasvamista ja käytöksen korjaamista.
- Pyri saamaan kiusannut mukaan korjaamaan tilannetta. Häntä voi pyytää kirjoittamaan anteeksipyyntökirjeen kiusatulle tai tekemään jotain koko yhteisön hyväksi. Häntä voi velvoittaa siivoamaan tai korjaamaan omaisuutta, jonka on tuhonnut.
- Kerro, että tilannetta seurataan, ja että hänellä on nyt mahdollisuus muuttaa käyttäytymistään.

4. Tarkista ja hae tukea

Tarkista muutaman viikon päästä kiusatulta, onko tilanne muuttunut. Jos tarvitset lisätukea, ota yhteys koulupsykologiin, koulukuraattoriin tai muihin ammattilaisiin, jotka ovat läsnä nuoren elämässä.

Voit olla myös yhteydessä [Et ole yksin-palveluun](#) tai muihin kiusaamiseen erikoistuneihin tahoihin. Näitä ovat esimerkiksi:

- o Poikien-, ja tyttöjen talo
- o [Aseman lapset](#)
- o [Mannerheimin lastensuojeluliitto](#)
- o [Valopilkku](#)

5. Ennaltaehkäise uusiutumista

Käy läpi kiusaamisen ennaltaehkäisyn askeleet ryhmäsi kanssa. Käytä apuna ohjaajien ohjetta kiusaamisen ennaltaehkäisyyn. Tässä vaiheessa voi olla myös oleellista palata yhteisesti sovittujen sääntöjen ja käyttäytymisohjeiden äärelle sekä pohtia hyötyisikö toimintaryhmä jatkoryhmäytttämisestä.

Kiusaamistilannetta ei tarvitse käsitellä niin, että kiusattuja ja kiusaajia nimetään, vaan ryhmälle voi nostaa esiin positiivisen käytöksen hyviä puolia yleisellä tasolla.

Voitte esimerkiksi:

- o Järjestää yhteistä tekemistä, ja kiinnittää erityistä huomiota ja palkita hyvistä, kannustavasta ja rohkaisevasta käytöksestä.
- o Katsoa läpi toimintanne sääntöjä ja päivittää niitä. Muistavatko kaikki vielä mistä toimintakauden alussa on sovittu? Onko mukana jotain mitä ei pitäisi olla, entä mitä puuttuu?
- o Pohtikaa positiivisten esimerkkien esille nostamista. Kuinka nuoret toivoisivat, että kannustavasta, rohkeasta ja toisia kunnioittavasta käytöksestä kiitettäisiin? Kenen pitäisi huomioda tätä? Voitte pohtia myös sitä, saavatko ohjaajat välittää nuorten huoltajille viestiä hyvästä käytöksestä.

Lähteet:

Kivakoulu.fi: www.kivakoulu.fi

Mannerheimin lastensuojeluliitto:

<https://www.mll.fi/vanhemmille/tukea-perheen-huoliin-ja-kriiseihin/kiusaaminen/>

<https://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/lapset-ja-media/nettikiusaaminen/media/nettikiusaaminen/>

Us Centre for safe sport. 2016. Preventing Bullying: What Great Coaches Need to Know: www.playbytherules.net.au

Terve urheilija: www.terveurheilija.fi